

การปรับตัวของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรี

Chiang Mai Dairy Farmers' Adaptation to Free Trade Area (FTA) Impacts

พิกุล ประวัติเมือง¹ ภาณุพันธุ์ ประภาติกุล^{1*} สุรพล เศรษฐบุต¹ และ ทศพล มุลมณี²
Phikul Prawatmuang¹ Panuphan Prapatigul^{1*} Suraphol Sreshtaputra¹ and
Tossapol Moonmanee²

¹ สาขาส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาชนบท ภาควิชาพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50200

² ภาควิชาสัตวศาสตร์และสัตว์น้ำ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50200

¹ Division of Agricultural Extension and Rural Development, Department of Agricultural Economy and Development, Faculty of Agriculture, Chiang Mai University, Chiang Mai 50200

² Department of Animal and Aquatic Science, Faculty of Agriculture, Chiang Mai University, Chiang Mai 50200

* Corresponding Author: (panuphan69@gmail.com)

(Received: 1 July 2021; Revised: 2 August 2021; Accepted: 6 August 2021)

Abstract

The main objective of this research was to study the factors related adaptation of Chiang Mai dairy farmers to Free Trade Area (FTA) impacts. The samples consisted were 164 dairy farmers who are members of dairy cooperative in Chiang Mai province. The research data was collected using interview schedules between September to December 2020. Data were analyzed by using descriptive statistics including Percentage, Mean and Standard Deviation. Hypotheses were tested using Enter multiple regression analysis. The results showed that the majority of farmers are male with an average age of 50.3 years with a primary level of education, had 14.5 years of experience. In 2020, farmers had an average net income from dairy farming of 90,817.07 baht per month and an average outstanding debt of 499,330.77 baht. In addition, in 2020, it was found that farmers received information about the free-trade area an average of 4.48 times per month.

However, farmers had a moderate level of the overall perception of the free-trade area (FTA) and farmers had to adjust to cope with the impact of the free-trade area (FTA) was at a moderate level. The hypothesis-testing results were education level and perceptions of free trade area (FTA) were positive statistically significant related with the farmers' adaptation to Free Trade Area (FTA) impacts.

Keywords: Adaptation, free trade area, dairy farmers

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรี กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม จำนวน 164 คน ที่เป็นสมาชิกสหกรณ์โคนมในจังหวัดเชียงใหม่ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ระหว่างเดือนกันยายน-ธันวาคม พ.ศ. 2563 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบวิธีคัดเลือกเข้าทั้งหมด ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 50.34 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและมีประสบการณ์การเลี้ยงโคนมเฉลี่ย 14.46 ปี ในปี พ.ศ. 2563 เกษตรกรมีรายได้จากการเลี้ยงโคนมเฉลี่ย 90,817.07 บาทต่อเดือน มีภาระหนี้สินคงค้างเฉลี่ย 499,330.77 บาท และได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดเขตการค้าเสรีเฉลี่ย 4.48 ครั้งต่อเดือนผ่านเจ้าหน้าที่สหกรณ์โคนมเป็นหลัก ทั้งนี้เกษตรกรมีระดับการรับรู้เกี่ยวกับการเปิดเขตการค้าเสรีและระดับการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรีอยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ระดับการศึกษาและระดับการรับรู้เกี่ยวกับการเปิดเขตการค้าเสรีของเกษตรกรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรีของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่อย่างมีนัยสำคัญยิ่ง ($P < 0.01$)

คำสำคัญ: การปรับตัว เขตการค้าเสรี เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

คำนำ

ในปี พ.ศ. 2548 ประเทศไทยได้เข้าร่วมเจรจาเขตการค้าเสรี (FTA) กับประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ โดยมีข้อตกลงในการลดภาษีสินค้าเกษตรบางรายการและในกลุ่มผลิตภัณฑ์นม เช่น นม บัตเตอร์มิลล์และครีมข้นไม่หวาน เป็นต้น โดยได้เปิดตลาดและลดภาษีเป็นศูนย์มาตั้งแต่วันที่

1 มกราคม พ.ศ. 2559 ที่ผ่านมา ในส่วนของสินค้านมผงที่มีไขมันเกิน 1.5 เปอร์เซ็นต์ (ไม่ใช่เลี้ยงทารก) ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของนม เนย ไขมันเนย และกลุ่มสินค้าเนยแข็ง จะมีการลดภาษีเป็นศูนย์โดยไม่มีกำกััดโควตาการนำเข้าโดยจะเริ่มมีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2564 จากการที่ประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ถือเป็นประเทศที่มี

ศักยภาพในการผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์นมที่มีความได้เปรียบด้านสภาพภูมิอากาศ พื้นที่ในการทำฟาร์ม ต้นทุนการผลิตและเทคโนโลยีการผลิต โดยเฉพาะนมผง ซึ่งมีราคาถูกและจะนำไปสู่การนำไปใช้ทดแทนน้ำมันดิบในโรงงานแปรรูปภายในประเทศ จนเป็นเหตุให้เกิดปัญหาการปฏิเสธรับซื้อและปัญหามลพิษในตลาด และส่งผลต่อการตัดสินใจเลิกเลี้ยงโคนมไปในที่สุด (กรมปศุสัตว์, 2560)

จังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์โคนมทั้งสิ้น 821 คน และมีจำนวนโคนมทั้งหมด 45,906 ตัว คิดเป็นร้อยละ 59.44 ของข้อมูลเกษตรกรและประชากรโคนมในภาคเหนือตอนบน และมีการดำเนินงานในรูปแบบสหกรณ์โคนมจำนวน 9 แห่ง (สำนักงานปศุสัตว์เขต 5, 2563) ทำหน้าที่เก็บรวบรวมน้ำมันดิบจากเกษตรกรและจำหน่ายให้กับโรงงานแปรรูปนมในพื้นที่ เพื่อนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์นมพร้อมดื่มในโครงการนมโรงเรียนและนมเพื่อการพาณิชย์ต่าง ๆ จึงทำให้เกษตรกรมีความเชื่อมั่นในตลาดรับซื้อน้ำมันดิบและมีความต้องการที่จะขยายกำลังการผลิต อีกทั้งยังสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์พัฒนาโคนมและผลิตภัณฑ์นมของจังหวัดเชียงใหม่ที่ต้องการพัฒนาโคนมและผลิตภัณฑ์นมให้รองรับกับตลาดของอุตสาหกรรมนมอย่างเพียงพอ (สำนักงานปศุสัตว์เขต 5, 2563) จากการที่เกษตรกรต้องประสบกับปัญหาด้านต้นทุนการผลิต เช่น ราคาอาหารขั้นที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลทำให้ราคาน้ำมันดิบที่จำหน่ายมีราคาสูงขึ้นจากเดิม และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) ในอนาคตอันใกล้ยิ่งส่งผลกระทบต่อเกษตรกรที่ต้องแข่งขันในด้านต้นทุนและคุณภาพของน้ำมันดิบ (พจนาน, 2551) อีกทั้งต้นทุนการผลิตน้ำมันดิบของไทยสูงกว่าต้นทุนของผลิตภัณฑ์นมผงที่นำเข้าจากประเทศ

ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ เช่น นมผงขาดมันเนยและนมผงเต็มมันเนย เป็นต้น (พัชรี, 2558) ซึ่งง่ายต่อการบริหารจัดการของผู้ประกอบการโรงงานแปรรูปนมมากกว่า ดังนั้นหากเกษตรกรไม่มีการปรับตัวเพื่อรองรับกับผลกระทบดังกล่าว คาดว่าจะเกิดปัญหาปริมาณน้ำมันดิบที่ผลิตภายในประเทศล้นตลาด เกษตรกรขาดทุนจากการเลี้ยงโคนม และส่งผลให้ขาดกำลังใจในการประกอบอาชีพจนเลิกเลี้ยงโคนมไปในที่สุด (กรมปศุสัตว์, 2560)

ด้วยเหตุนี้ การวิจัยเกี่ยวกับการปรับตัวของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) จึงนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบัน โดยผู้วิจัยได้เริ่มต้นจากการศึกษาระดับการรับรู้เกี่ยวกับการเปิดเขตการค้าเสรีของเกษตรกร ซึ่งถือเป็นพื้นฐานความคิดที่จะนำไปสู่การปรับตัวในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสภาพการเลี้ยงโคนม ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำข้อมูลพื้นฐานที่ได้ไปใช้สำหรับการวางแผนการส่งเสริมและพัฒนาการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ตลอดจนเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการกำหนดแนวทางการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรในพื้นที่เพื่อให้สามารถรองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนกันยายน-ธันวาคม พ.ศ. 2563 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่เป็นสมาชิกสหกรณ์โคนม 9 แห่งในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 821 คน ทำการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการปรับใช้สูตรของ Taro Yamane ความคลาดเคลื่อน

ที่ยอมรับได้ที่ระดับ 0.07 เนื่องจากประชากรมีความคล้ายคลึงกัน (บุญธรรม, 2540) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 164 คน และทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีจับสลากแบบไม่ใส่กลับคืน (Lottery method) ทั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.92 ตามวิธี Cronbach ที่ประกอบด้วยลักษณะคำถามแบบปลายปิดและคำถามปลายเปิด โดยแบ่งเนื้อหาของการสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม และลักษณะสภาพการเลี้ยงโคนมบางประการของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม โดยใช้ลักษณะคำถามแบบปลายปิด

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 10 ข้อ โดยใช้ลักษณะคำถามแบบปลายปิดแบบการประมาณค่า ทั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้มาตราวัดที่ปรับมาจากวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยได้กำหนดค่าคะแนน ดังนี้ 0 เท่ากับ ไม่เคยได้ยิน คะแนน 1 เท่ากับ เคยได้ยินแต่ไม่เข้าใจ คะแนน 2 เท่ากับ เคยได้ยินและเข้าใจในบางประการ และคะแนน 3 เท่ากับ เคยได้ยินและเข้าใจเป็นอย่างดี หลังจากนั้นผู้วิจัยจะนำคะแนนที่ได้มาทำการแบ่ง 4 ระดับ เพื่อใช้ในการแปลผลระดับการรับรู้เกี่ยวกับการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) ของเกษตรกร ดังนี้ ไม่มีการรับรู้ (ค่าเฉลี่ย 0.00-0.75 คะแนน) มีการรับรู้ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 0.76-1.50) มีการรับรู้ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.51-2.25) และมีการรับรู้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.26-3.00) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปรับตัวของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อ

รองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) จำนวน 30 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสภาพการเลี้ยงโคนม โดยใช้ลักษณะคำถามแบบปลายปิดแบบการประมาณค่า ทั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้มาตราวัดที่ปรับมาจากวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยได้กำหนดค่าคะแนน ดังนี้ 0 เท่ากับ ไม่มีการปรับตัว คะแนน 1 เท่ากับ การปรับตัวในระดับน้อย คะแนน 2 เท่ากับการปรับตัวในระดับปานกลาง และคะแนน 3 เท่ากับการปรับตัวในระดับมาก หลังจากนั้นผู้วิจัยจะนำคะแนนที่ได้มาทำการแบ่ง 4 ระดับ เพื่อใช้ในการแปลผลระดับการปรับตัวของเกษตรกรเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) ดังนี้ ไม่มีการปรับตัว (ค่าเฉลี่ย 0.00-0.75 คะแนน) มีการปรับตัวในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 0.76-1.50) มีการปรับตัวในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.51-2.25) และมีการปรับตัวในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 2.26-3.00) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาความต้องการ และข้อเสนอแนะในการปรับตัวของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) โดยใช้ลักษณะคำถามแบบปลายเปิด

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอ้างอิงเพื่อทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Regression Analysis) แบบวิธีคัดเลือกเข้าทั้งหมด (Enter Method) ทั้งนี้เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวกับตัวแปรตาม (การปรับตัวของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรี)

ผลการวิจัยและวิจารณ์

ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม และสภาพการเลี้ยงโคนมบางประการของเกษตรกร

จากการวิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50.3 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีประสบการณ์การเลี้ยงโคนมเฉลี่ย 14.5 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่มีทายาทสืบทอดในกิจการโคนม มีการใช้แรงงานในครัวเรือนร่วมกับแรงงานจ้างซึ่งจะใช้จำนวนแรงงานเฉลี่ย 3.6 คนต่อฟาร์ม และในปี พ.ศ. 2563 พบว่า เกษตรกรมีรายได้สุทธิเฉลี่ยจากการเลี้ยงโคนม 90,817.07 บาทต่อเดือน ในขณะที่เกษตรกรมีภาระหนี้สินคงค้าง

เฉลี่ย 499,330.77 บาท ทั้งนี้เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกรมีการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) เฉลี่ย 4.48 ครั้งต่อเดือน และมีความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม (เจ้าหน้าที่สหกรณ์โคนม, อาสาสมัครเยี่ยม) เฉลี่ย 5.84 ครั้งต่อ 3 เดือน ด้านสภาพการเลี้ยงโคนม พบว่า เกษตรกรมีจำนวนแม่โครีดนมเฉลี่ย 22.40 ตัว โดยมีพื้นที่แปลงหญ้าสำหรับใช้เลี้ยงโคนมเฉลี่ย 4.30 ไร่ ทั้งนี้เกษตรกรจะมีการใช้ต้นทุนค่าอาหารชั้นในการเลี้ยงโคนมเฉลี่ย 52,105.91 บาทต่อเดือน ซึ่งถือเป็นต้นทุนหลักในการเลี้ยงโคนมของเกษตรกร (Table 1)

Table 1 Results of basic characteristics of individual farmers, economy, society and some dairy farming operation (n=164)

Variable	\bar{x}	Std. Deviation
1. Gender (1 = male 0 = female) (X_1)	0.76	0.43
2. Age (years) (X_2)	50.34	11.08
3. Education Level (years) (X_3)	8.73	4.70
4. Experience in dairy farming (years) (X_4)	14.46	8.93
5. Have heirs in their dairy farm (1 = ever 0 = never) (X_5)	0.68	0.46
6. Labor in dairy farming (number) (X_6)	3.60	1.61
7. Income from dairy farming (baht) (X_7)	90,817.07	75,959.89
8. Debt (baht) (X_8)	499,330.77	625,352.36
9. Social status (key stages) (X_9)	0.06	0.24
10. Received information in the last year (times) (X_{10})	4.48	6.89
11. Contact with the government officials in the last year (times) (X_{11})	5.84	6.86
12. Number of diary (cattle) (X_{12})	22.40	12.80
13. Size of pasture (Rai) (X_{13})	4.30	7.08
14. Cost of concentrated food (baht) (X_{14})	52,105.91	41,967.80
15. Perception of Free Trade Area (FTA) (point) (X_{15})	1.82	7.42

ระดับการรับรู้เกี่ยวกับการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) ของเกษตรกร

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีการรับรู้เกี่ยวกับการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.82 คะแนน) โดยประเด็นที่เกษตรกรมีระดับการรับรู้มากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ประเด็นหากเกษตรกรไม่ปรับตัวในด้านต้นทุนการผลิตและคุณภาพน้ำนมดิบ อาจส่งผลให้อุตสาหกรรมนมเลือกใช้น้ำนมที่นำเข้ามากกว่าเพราะดูแลจัดการได้ง่ายและราคาถูกกว่า 2) ประเด็นการเปิดเขตการค้าเสรีในสินค้าประเภทนมและผลิตภัณฑ์นม อาจส่งผลกระทบต่ออาชีพการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรในขนาดมหภาคเกษตรกรไม่มีการปรับตัว และ 3) ประเด็นเกษตรกรที่พัฒนาระบบการจัดการฟาร์มโคนมให้มีประสิทธิภาพและมาตรฐานจะส่งผลให้ฟาร์มโคนมมีต้นทุนการผลิตที่ลดลงและน้ำนมมีคุณภาพมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 1.99 คะแนน) เท่ากันทั้ง 3 ประเด็น รองลงมา คือ ประเด็นที่ประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์มีประสิทธิภาพในการผลิตน้ำนมที่มีคุณภาพมากกว่าประเทศไทย และประเด็นการเปิดเขตการค้าเสรีจะทำให้เกิดปัญหาสภาวะน้ำนมดิบภายในประเทศล้นตลาด (ค่าเฉลี่ย 1.91 คะแนน) และประเด็นที่เกษตรกรมีระดับการรับรู้ที่น้อยที่สุด คือ ประเด็นที่รัฐบาลไม่มีมาตรการรองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรีนำเข้านมผงจากประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม (ค่าเฉลี่ย 1.37 คะแนน) อาจเนื่องมาจากช่องทางการได้รับข้อมูลข่าวสารของเกษตรกรยังไม่ครอบคลุมถึงประเด็นสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกัผลกระทบที่กำลังจะเกิดขึ้นจากการเปิดเขตการค้าเสรี สอดคล้องกับ ยุคธรร (2549) อธิบายว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ทราบว่รัฐบาลไม่มีมาตรการรองรับให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยง

โคนมจากการเปิดเสรีนำเข้านมผงขาดมันเนยกับประเทศออสเตรเลีย ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐจึงควรให้ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางที่ทำให้เกษตรกรเข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็วเพื่อให้เกษตรกรเกิดการรับรู้ถึงข่าวสารและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์

ระดับการปรับตัวของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรี

1) การปรับตัวของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) ด้านเศรษฐกิจในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.06 คะแนน) และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ประเด็นที่อยู่ในระดับมากมีจำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่เกษตรกรมีการควบคุม ดูแลและป้องกันโรคที่จะเกิดกับฟาร์มโคนมอย่างมีมาตรฐาน (ค่าเฉลี่ย 2.43 คะแนน) รองลงมา คือ ประเด็นที่เกษตรกรมีการปรับแผนการจัดการดูแลฟาร์มให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันอยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย 2.27 คะแนน) และ ประเด็นที่เกษตรกรมีการปรับตัวอยู่ในระดับน้อย คือ ประเด็นการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการลดต้นทุนด้านแรงงานคน (ค่าเฉลี่ย 1.71) อาจเนื่องมาจากเกษตรกรมีความคิดเห็นว่าการลงทุนในเทคโนโลยีต้องใช้เงินลงทุนที่ค่อนข้างสูง แต่การใช้แรงงานคนร่วมกับเทคโนโลยีการเลี้ยงโคนมขั้นพื้นฐานที่กระทำอยู่ในปัจจุบันก็ยังคงสามารถประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมได้ ประกอบกับการที่เกษตรกรยังคงใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นหลักจึงไม่เห็นความสำคัญของการจะนำเทคโนโลยีมาช่วยลดต้นทุน สอดคล้องกับ ปรีติญา (2552) อธิบายว่า เกษตรกรที่ไม่ยอมรับเทคโนโลยีส่วนใหญ่ไม่น่ามีความคิดเห็น

ว่าการใช้งานมีความยุ่งยากและซับซ้อน อีกทั้งไม่เป็นการประหยัดเวลาหรือช่วยลดต้นทุนแต่อย่างใด

2) การปรับตัวของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) ด้านสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.79 คะแนน) และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ประเด็นที่อยู่ในระดับมาก คือ ประเด็นที่เกษตรกรเข้าประชุมอบรม หรือร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจโคนมที่จัดโดยภาครัฐ เอกชน หรือหน่วยงานต่าง ๆ อยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย 2.30 คะแนน) และประเด็นที่เกษตรกรมีการปรับตัวอยู่ในระดับน้อย คือ ประเด็นการรวมกลุ่มในการหาทางพัฒนาและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากนํ้านมดิบเพื่อเพิ่มมูลค่ามีการปรับตัวอยู่ในระดับต่ำ (ค่าเฉลี่ย 1.34) อาจเนื่องมาจากเกษตรกรมีความคิดเห็นว่าการจะพัฒนาหรือแปรรูปผลิตภัณฑ์นั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ยากและเกินกำลังของตนเอง เพราะต้องใช้เงินทุนและเทคโนโลยีด้านการแปรรูปเข้ามาช่วย ซึ่งย่อมทำให้เกษตรกรต้องใช้เงินลงทุนสูงตามไปด้วย ตลอดจนต้องหาช่องทางการตลาดเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่เกษตรกรหรือแม้แต่สหกรณ์โคนมก็สามารถทำได้ยาก และประเด็นเข้าร่วมกลุ่มในชุมชนเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองในด้านต่าง ๆ เช่น การรวมกลุ่มซื้ออาหารชั้นเพื่อให้ได้สินค้ามีคุณภาพและราคาถูกลง (ค่าเฉลี่ย 1.46) อาจเนื่องมาจากเกษตรกรใช้อาหารชั้นสำเร็จรูปที่สหกรณ์โคนมจัดซื้อมาบริการจำหน่ายให้กับสมาชิกเป็นหลัก เพราะในการที่เกษตรกรจะผลิตอาหารชั้นใช้เองนั้นมีความยุ่งยากและมีขั้นตอนมากมาย เช่น การจัดซื้อวัตถุดิบอาหารชั้น การหาพื้นที่เพื่อจัดเก็บวัตถุดิบที่จะนำมาใช้ผลิตและการลงทุนในเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการผลิตอาหารชั้น เป็นต้น อีกทั้งเกษตรกรยังต้องคิดค้นสูตรอาหารที่เหมาะสมและ

ผลิตได้ในปริมาณที่สัมพันธ์กับจำนวนโคนมของตนเองอีกด้วย หากไม่ใช่ฟาร์มขนาดใหญ่ที่มีจำนวนโคนมมากพอ อาจไม่คุ้มค่ากับการลงทุนของเกษตรกร

3) การปรับตัวของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรีด้านสภาพการเลี้ยงโคนมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 1.90 คะแนน) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ประเด็นที่อยู่ในระดับมากมีจำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่เกษตรกรมีการแยกบริเวณโรงเรือนเลี้ยงโค ที่เก็บอาหารและเวชภัณฑ์อย่างเป็นสัดส่วนและไม่ให้สัตว์เลี้ยงเข้าไปในโรงเรือนได้ (ค่าเฉลี่ย 2.54 คะแนน) รองลงมา คือ ประเด็นที่เกษตรกรมีการดูแลจัดการบริเวณฟาร์มและพื้นที่สำหรับอาหารเลี้ยงโคนมให้สะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอเพื่อลดการเกิดโรค (ค่าเฉลี่ย 2.49 คะแนน) อาจเนื่องมาจากเกษตรกรต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานฟาร์มโคนม ซึ่งสหกรณ์โคนมจะมีการบังคับให้สมาชิกทุกคนต้องผ่านการรับรองมาตรฐานฟาร์มจากปศุสัตว์ ทั้งนี้เพื่อให้ได้นํ้านมดิบมีคุณภาพที่ดีและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค และประเด็นให้อาหารโคนมตามความสามารถในการให้นํ้านมของโคแต่ละประเภทอย่างเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 2.40) สำหรับประเด็นที่เกษตรกรมีการปรับตัวอยู่ในระดับน้อยมีจำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นการนำระบบการบันทึกติดตามพฤติกรรมโคนมมาช่วยวิเคราะห์และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตผสมพันธุ์โคนม (ค่าเฉลี่ย 1.84) อาจเนื่องมาจากเกษตรกรมีความคิดเห็นว่าเป็นเทคโนโลยีที่ต้องมีการลงทุนสูงและมีความยุ่งยากในการนำมาใช้ ซึ่งเกษตรกรพิจารณาแล้วไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ประเด็นมีการผลิตอาหารหมักด้วยตนเองจากหญ้าหรือเปลือกข้าวโพดเพื่อลดการซื้อ

อาหารโคนม (ค่าเฉลี่ย 1.27) อาจเนื่องมาจากเกษตรกรมีความคิดเห็นว่าการใช้เปลือกข้าวโพดหมักนั้นต้องใช้ความรู้ เสียเวลา และมีต้นทุนการผลิตสูงหากเทียบกับอาหารหยาบสด เช่น ต้นและเปลือกข้าวโพดฝักอ่อน หญ้าเนเปียร์ และเศษมะเขือเทศโรงงาน เป็นต้น ซึ่งเกษตรกรสามารถจัดซื้อได้ตลอดทั้งปี สอดคล้องกับ ปฐมพงศ์ และคณะ (2563) อธิบายว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีทัศนคติในการทำเปลือกข้าวโพดหมักว่ามีความยุ่งยากและซับซ้อน ทำให้เกษตรกรมีการยอมรับการใช้เปลือกข้าวโพดหมักในระดับน้อย และประเด็นการจัดซื้อ

วัตถุดิบมาเพื่อผสมอาหารชั้นไว้ใช้เอง (ค่าเฉลี่ย 1.04) อาจเนื่องมาจากการจัดซื้ออาหารชั้นจากสหกรณ์โคนมหรือท้องตลาดนั้นสามารถทำได้ง่ายและสะดวกกว่าเมื่อเทียบกับการผลิตอาหารชั้นไว้ใช้เอง อีกทั้งเกษตรกรจะมีความยุ่งยากในการแสวงหาและการจัดซื้อวัตถุดิบแต่ละชนิดมาผสมเอง และต้องจัดซื้อวัตถุดิบในปริมาณมากส่งผลทำให้เกษตรกรต้องใช้ทั้งเงินทุน เวลา และสถานที่ในการจัดเก็บวัตถุดิบดังกล่าว ซึ่งย่อมไม่คุ้มค่าเมื่อพิจารณาจากขนาดฟาร์มและจำนวนโคนมที่เกษตรกรเลี้ยงอยู่ (Table 2)

Table 2 Level of adaptation to Free Trade Area (FTA) impacts

Adaptation to Free Trade Area impacts	Mean	S.D.	Level
Economic	2.06	0.594	moderate
Social	1.79	0.615	moderate
Dairy farming operation factors	1.90	0.528	moderate

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรี

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ของลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม และสภาพการเลี้ยงโคนมบางประการของเกษตรกรครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ จำนวน 15 ตัวแปร กับตัวแปรตาม จำนวน 1 ตัวแปร คือ การปรับตัวของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อรองรับผลกระทบจากการ

เปิดเขตการค้าเสรี เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละคู่ พบว่า มีตัวแปรอิสระ 1 คู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูง คือ X_8 (ภาวะหนี้สินคงค้าง) กับ X_{14} (ต้นทุนค่าอาหารชั้น) ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยตัวเอง (multicollinearity) อันเป็นการละเมิดข้อสมมติฐานที่กำกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (สุชาติ, 2546) ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้ตัวแปร X_8 (ภาวะหนี้สินคงค้าง) ในการวิเคราะห์เท่านั้น เนื่องจากเป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายการผันแปรได้มากกว่า X_{14} และสามารถเขียนแบบจำลองได้ ดังนี้

	$Y = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 + b_4X_4 + b_5X_5 + b_6X_6 + b_7X_7 + b_8X_8 + b_9X_9 + b_{10}X_{10} + b_{11}X_{11} + b_{12}X_{12} + b_{13}X_{13} + b_{15}X_{15}$
โดยที่ Y	คือ การปรับตัวของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรี
X_1	คือ เพศ (ชาย/หญิง)
X_2	คือ อายุ (ปี)
X_3	คือ ระดับการศึกษา (ปี)
X_4	คือ ประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนม (ปี)
X_5	คือ การมีทายาทสืบทอดกิจการ (มี/ไม่มี)
X_6	คือ จำนวนแรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงโคนม (คน)
X_7	คือ รายได้สุทธิเฉลี่ยจากการเลี้ยงโคนม (บาท/เดือน)
X_8	คือ ภาระหนี้สินคงค้าง (บาท)
X_9	คือ การมีตำแหน่งทางสังคม (มี/ไม่มี)
X_{10}	คือ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเปิดเขตการค้าเสรี (จำนวนช่องทาง)
X_{11}	คือ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม (ครั้ง/3 เดือน)
X_{12}	คือ จำนวนแม่โคนมที่เลี้ยง (ตัว)
X_{13}	คือ พื้นที่แปลงหญ้าสำหรับใช้เลี้ยงโคนม (ไร่)
X_{14}	คือ ต้นทุนค่าอาหารชั้น (บาท/เดือน)
X_{15}	คือ ระดับการรับรู้เกี่ยวกับการเปิดเขตการค้าเสรี (คะแนนเฉลี่ย)

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบคัดเลือกเข้าทั้งหมด (Enter Method) ปรากฏว่าได้ค่า $F = 5.244$ และแสดงให้เห็นว่ามีตัวแปรอิสระจำนวน 2 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หรือต่ำกว่า ได้แก่ ระดับการศึกษา (X_3) และระดับการรับรู้เกี่ยวกับการเปิดเขตการค้าเสรี (X_{15}) ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวก โดยพบว่าค่า R^2 เท่ากับ 0.330 หมายความว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวแปรสามารถรวมกันอธิบายความสัมพันธ์กับตัวแปรตามได้ร้อยละ 33.00 ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้

1) ระดับการศึกษา (X_3) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อธิบายได้ว่า เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาเพิ่มขึ้นจะทำให้เกษตรกรมีระดับการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) เพิ่มขึ้นเช่นกัน อาจเนื่องมาจากเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความสามารถในการรับรู้และแสวงหาความรู้ ข่าวสารที่เป็นปัจจุบันได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งนำไปสู่การปรับตัวเพื่อรองรับกับสถานการณ์ได้มากกว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า สอดคล้องกับ เสกสรรค์ และคณะ (2564) อธิบายว่า เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีการแสวงหาข้อมูลใหม่ ๆ อีกทั้งยังสามารถเข้าถึงข้อมูลและ

นำมาปรับใช้ได้ง่ายและรวดเร็วกว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่ำ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับเพ็ญทิศา และคณะ (2560) อธิบายว่า การศึกษาสามารถเพิ่มโอกาสในการปรับตัวของเกษตรกรต่อสถานการณ์ภัยแล้ง เนื่องจากเกษตรกรที่ได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้นจะมีการคิดที่เป็นระบบ สามารถวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ดีกว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาน้อย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ วินิภาญจน์ และคณะ (2558) อธิบายว่า ระดับการศึกษามีผลต่อความสามารถในการแสวงหาความรู้และสามารถนำความรู้ไปแก้ไขปัญหาได้ จึงทำให้เกิดการปรับตัวเมื่อต้องประสบกับภาวะวิกฤติจากอุทกภัย

2) ระดับการรับรู้เกี่ยวกับการเปิดเขตการค้าเสรี (X_{15}) ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ เกษตรกรที่มีระดับการรับรู้เกี่ยวกับการเปิดเขตการค้าเสรีเพิ่มขึ้นจะทำให้มีระดับการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรีเพิ่มขึ้นเช่นกัน อาจเนื่องมาจาก

เกษตรกรที่มีระดับการรับรู้มากกว่าจะมีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นได้ก่อน ซึ่งจะนำไปสู่การแสวงหาแนวทางในการปรับตัวเพื่อรองรับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เร็วกว่าเกษตรกรที่มีระดับการรับรู้ต่ำ สอดคล้องกับ ภาณุพันธุ์ (2552) อธิบายว่า เกษตรกรที่ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านโคนมอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์และโทรทัศน์จะมีความรู้และการปฏิบัติที่ดีกว่าเกษตรกรที่ได้รับข้อมูลข่าวสารน้อยครั้ง และสอดคล้องกับ ยุคลธร (2549) อธิบายว่า การรับรู้ด้านผลกระทบของการเปิดเขตการค้าเสรีมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านการลดต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบและด้านการจัดการและพัฒนาฟาร์มให้ได้มาตรฐาน เนื่องจากเมื่อเกษตรกรทราบถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นหลังจากเปิดเขตการค้าเสรีจึงต้องหาแนวทางในการปรับตัวและการที่จะช่วยให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมสามารถแข่งขันในด้านคุณภาพและราคาน้ำนม คือ การลดต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบและการพัฒนาฟาร์มให้ได้มาตรฐาน (Table 3)

Table 3 Regression coefficient of independent variable with adaptation to Free Trade Area (FTA) impacts

Variable	Unstandardized Coefficients	t	Sig.
(Constant)	26.861	3.072	0.003
Education Level (X_3)	0.718	2.332	0.021*
Perception of Free Trade Area (FTA) (X_{15})	0.836	5.159	0.000**
R = 0.575	R ² = 0.330	SEE = 13.470	F = 5.244
Sig. of F = 0.000			

Remark: * Significant at *0.05 and lower that

ปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะในการปรับตัวของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรี

เกษตรกรมีปัญหาในการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) ในประเด็นต้นทุนค่าอาหารสูง อาจเนื่องมาจากเกษตรกรส่วนใหญ่จะใช้อาหารชั้นที่ซื้อจากสหกรณ์โคนมเป็นหลักและเสริมด้วยอาหารหยาบในกรณีที่มีแปลงหญ้าเป็นของตนเอง ประเด็นปัญหารองลงมา คือ โรคระบาด โดยเฉพาะโรคปากและเท้าเปื่อยที่เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำและส่งผลกระทบต่อสุขภาพโคนมจนทำให้ผลผลิตน้ำนมลดลง และตามมาตรการควบคุมโรคตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ 2558 ส่งผลให้เกษตรกรไม่สามารถจำหน่ายน้ำนมดิบให้กับสหกรณ์โคนมได้ จนทำให้สูญเสียรายได้และยังเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบที่มาจากกรรการรักษาโคนมอีกด้วย

เกษตรกรมีความต้องการในการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) ในประเด็นที่ต้องการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยในการประกันราคาน้ำนมดิบ รวมถึงการช่วยรับซื้อน้ำนมดิบที่ผลิตได้ทั้งหมด อาจเนื่องมาจากการที่รัฐบาลไม่มีมาตรการรองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) ให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม รองลงมา คือ การช่วยลดราคาอาหารชั้น อาจเนื่องมาจากการที่เกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้อาหารชั้นเป็นหลัก โดยซื้อจากสหกรณ์โคนมที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่หรือจากเอกชน

เกษตรกรมีข้อเสนอแนะในการปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) ในประเด็นให้ภาครัฐช่วยดูแลและหามาตรการมารองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA)

ให้กับเกษตรกรในระยะแรก เช่น หลังจากที่มีการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) จะทำให้มีการนำเข้ามาและผลิตภัณฑ์นมต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งภาครัฐควรส่งเสริมให้การผลิตนมเชิงพาณิชย์มีการใช้น้ำนมดิบที่สามารถผลิตได้ภายในประเทศก่อนการใช้นมผงที่นำเข้ามา เป็นต้น ประเด็นรองลงมา คือ ตัวของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมควรที่จะรักษามาตรฐานฟาร์ม การเพิ่มคุณภาพน้ำนมดิบในฟาร์มของตนเองและแสวงหาแนวทางการลดต้นทุนการผลิตของตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถแข่งขันกับต่างชาติได้ทั้งในเรื่องของราคาและคุณภาพน้ำนมดิบ หลังจากการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) ดังกล่าว

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาการปรับตัวของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรี เพื่อให้เกิดการปรับตัวของเกษตรกรเพื่อรองรับกับผลกระทบดังกล่าว ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- 1) หน่วยงานภาครัฐและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสำนักงานปศุสัตว์ เขต 5 และสหกรณ์โคนมในจังหวัดเชียงใหม่ ต้องมีการเน้นย้ำข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์การเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) อย่างสม่ำเสมอ โดยผ่านช่องทางการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงเกษตรกรได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง เช่น เจ้าหน้าที่สหกรณ์โคนมหรืออาสาสมัครเยี่ยม ทั้งนี้เพื่อให้เกษตรกรมีระดับการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปิดเขตการค้าเสรี (FTA) ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรเกิดการตื่นตัวและแสวงหาแนวทางการปรับตัวในการเลี้ยงโคนมให้กับตนเองได้อย่างเหมาะสม

- 2) สหกรณ์โคนมควรส่งเสริมและให้ความรู้กับเกษตรกรในด้านการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยลด

ต้นทุนการผลิต เพราะการเลี้ยงโคนมในปัจจุบันจะต้องอาศัยทั้งประสบการณ์การเลี้ยงโคนมของเกษตรกรควบคู่กับนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ภายในฟาร์มโคนมให้มากขึ้น เช่น เครื่องรีดนมระบบ Pipe Line การใช้ฮอร์โมนเหนี่ยวนำการตกไข่ในแม่โคนม และการผลิตอาหาร TMR เป็นต้น ซึ่งเทคโนโลยีเหล่านี้ล้วนเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาในการเลี้ยงโคนม เช่น ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ปัญหาการปนเปื้อนในน้ำนมดิบ และปัญหาด้านการผสมติดในแม่โคนม เป็นต้น อีกทั้งยังเป็นการลดต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบให้กับเกษตรกรอย่างแท้จริง แต่เนื่องจากปัจจัยด้านอายุและระดับการศึกษาของเกษตรกรที่อาจจะมีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ดังนั้น การส่งเสริมเทคโนโลยีดังกล่าวจึงควรเน้นไปที่ทายาทเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาที่สูงกว่ารุ่นพ่อแม่ ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้และยอมรับเทคโนโลยีได้เร็วมากขึ้น ทรายาดิที่เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบให้ต่ำลงได้ก็ย่อมจะเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในเรื่องของราคาจำหน่ายน้ำนมดิบที่จะนำไปใช้ในอุตสาหกรรมนมหรือการแปรรูปผลิตภัณฑ์นมได้ตามไปด้วย ซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีกำลังใจในการประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมต่อไป

3) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้แก่สำนักงานปศุสัตว์เขต 5 ต้องมีมาตรการเพื่อรองรับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในระยะแรกของการปรับตัว เช่น การสนับสนุนเงินอุดหนุนดอกเบี้ยต่ำให้กับสหกรณ์โคนมและเกษตรกรเพื่อใช้ในการพัฒนาฟาร์มโคนม โดยเฉพาะด้านการนำเข้าเทคโนโลยีการเลี้ยงโคนมสมัยใหม่มาใช้ภายในฟาร์ม และการสร้างความมั่นใจเชิงนโยบายในการบริหารจัดการน้ำนมดิบที่สามารถผลิตได้ภายในประเทศให้กับเกษตรกร ตลอดจนการณรงค์

ให้ผู้บริโภคภายในประเทศหันมาดื่มนมพร้อมดื่มที่ผลิตจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมไทยให้มากขึ้น

แนวทางการส่งเสริมที่กล่าวมาเป็นเพียงวิธีการที่จะช่วยให้เกิดการปรับตัวของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรีเท่านั้น สิ่งที่สำคัญคือ ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมโคนมของประเทศไทย โดยเฉพาะรัฐบาลจะต้องแสดงความจริงใจในการเข้ามาแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการเปิดเขตการค้าเสรีดังกล่าวตลอดจนการสร้าง ความมั่นใจในการประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมให้กับเกษตรกรต่อไปในอนาคต ที่สำคัญคือตัวเกษตรกรเองจะต้องมีการพัฒนาการเลี้ยงโคนมของตนเองอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเปรียบเสมือนกับการเตรียมความพร้อมในการรองรับผลกระทบจากการเปิดเขตการค้าเสรีดังกล่าวหรือผลกระทบจากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กรมปศุสัตว์. 2560. แผนยุทธศาสตร์โคนม. แหล่งข้อมูล <http://planning.dld.go.th>. (15 เมษายน 2563).
- กองสารวัตรและกักกัน. 2560. พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558. แหล่งข้อมูล: <https://ag2.kku.ac.th>. (23 มิถุนายน 2564).
- บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ. 2540. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. เจริญผล, กรุงเทพฯ.
- ปฐมพงศ์ ฤกษ์ดี วรทัศน์ อินทร์คัมพร ภาณุพันธุ์ ประภาติกุล และมนตรี ปัญญาทอง. 2563. ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้เปลือก

- ข้าวโพดหมักในการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร
อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. วารสาร
แก่นเกษตร 48(ฉบับพิเศษ1): 401-408.
- ปรีติญา นิยมราษฎร์. 2552. ปัจจัยที่มีผลต่อการ
ยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของค้ความรู
เรื่องข้าวของเกษตรกร: กรณีศึกษากลุ่มโรงเรียน
ชาวนา จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์
เกษตร) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พจนา วัฒนเพ็ญ. 2551. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ
การผลิตน้ำนมดิบและการนำเข้าผลิตภัณฑ์
นมของประเทศไทย. ภาคนิพนธ์เศรษฐศาสตร์
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- เพ็ญจิตา เอี่ยมชม เฉลิมพล จตุพร พัฒนา สุขประเสริฐ
และสุวิสา พัฒนเกียรติ. 2560. การปรับตัว
ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวต่อสถานการณ์
ภัยแล้งในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี. วารสาร
เกษตรพระวรุณ 14(2): 191-198.
- ภาณุพันธุ์ ประภาติกุล. 2552. ความรู้และการ
ปฏิบัติในการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรใน
ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. การประชุม
ทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ครั้งที่ 47. กรุงเทพฯ. แหล่งข้อมูล [https://
kukr.lib.ku.ac.th/](https://kukr.lib.ku.ac.th/). (4 พฤษภาคม 2563).
- บุคลธร เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา. 2549. การรับรู้ด้าน
ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพและการ
ปรับตัวของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมต่อการเปิด
เขตการค้าเสรีไทย-ออสเตรเลีย กรณีศึกษา:
สมาชิกสหกรณ์โคนมกำแพงแสน จำกัด.
วิทยานิพนธ์พัฒนาแรงงานและสวัสดิการ
มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. แหล่งข้อมูล
[https://dric.nrct.go.th/Search/Show
Fulltext](https://dric.nrct.go.th/Search/ShowFulltext). (20 พฤษภาคม 2563).
- วิณีกาญจน์ คงสุวรรณ วันดี สุทธิรังสี และวิลาวรรณ
ศรีศักดิ์รักษา. 2558. การปรับตัวในการเผชิญ
ภาวะวิกฤตจากอุทกภัยของผู้ประสบอุทกภัย
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. วารสาร
พยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
27(3): 105-118.
- สำนักงานปศุสัตว์ เขต 5 กรมปศุสัตว์. 2563. แหล่ง
ข้อมูล <http://region5.dld.go.th>. (27
เมษายน 2563).
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2546. ระเบียบวิธีวิจัยทาง
สังคมศาสตร์. เอกสารวิชาการ. เลียงเชียง,
กรุงเทพฯ.
- เสกสรร ดวงสิงห์ธรรม ภาณุพันธุ์ ประภาติกุล
สุรพล เศรษฐบุตร พรสิริ สืบพงษ์สังข์ และ
อภิญา รัดนไชย. 2564. ความรู้และการ
ปฏิบัติในการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร
ในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. วารสาร
แก่นเกษตร 48(ฉบับพิเศษ1): 214-220.